

"Jā, bet ko tad?" jautās viegli apmulsušais LSDSP-nieks. Mēs vienmēr atšķiram sociālo kodolu no pilsoniskās demokrātijas formas, mēs vienmēr atklājam sociālās nevienlīdzības un nebrīvības rūgtu kodolu zem formālās vienlīdzības un brīvības saldās čaulas - neviss lai to atstātu, bet lai strādnieku šķiru uzmodinātu nesamierināties ar šādu, bet iekarot politisko brīvību un čaulu piepildītu ar jaunu sociālu saturu." Šāda "sociālistiska demokrācija" nav nekas cits kā proletāriata diktatūra... tā ir šķiras diktatūra, nevis partijas vai kļiķes diktatūra - šķiras diktatūra, t.i., aktīva un netraucēta tautas masu līdzdalība neierobežotā demokrātijā un visplašākā atklātībā" Tik tālu par proletāriata diktatūru (R. Luksemburga; Krievu revolūcija), kas vēstures gaitā piedzīvojuši dažu traģikomisku deformāciju (kāpēc, tas noticis, šai vietā nav iztirzājams - šim jautājumam būtu jāvelti atsevišķs raksts).

"Jā," teiks T, "bet diktatūra paliek diktatūra!" Vai tad vairākuma diktatūra pār mazākumu ir tā pati, kas mazākuma diktatūra pār tautas vairākumu? Taču nē! Toties šī diktatūra tik tālu paliek diktatūra, ka tā bez šaubām spēj kādu - un tā ir kapitalistu šķiru, kas ka katra šķira brīvprātīgi neatteikties no savām privilēģijām. Ja tie kāda liberāla sirds sāk kļūt nemierīgi, tad atliek vienīgi pajautāt: vai Cilvēku noteikumi nebija pietiekami skaidri un aspināta lekcija? /Red.piez. Kāpēc arī neminēt Padomju Savienības aspināto lekciju?

Sociālistiskā revolūcija proletāriats atceļ produkcijas līdzekļu privāto īpašumu un sagrauj šī īpašuma sargātāju: pilsonisko valsts varu, atvietojojot to ar sabiedrisko produkcijas līdzekļu īpašumu un proletāriata diktatūru. Ja kapitalisma strādnieku attiecība pret produkcijas līdzekļiem un seva darba produktiem bija netieša, atsevišķā, jo kapitāla vidūta, tad šī attiecība pēc privātpašuma atcelšanas kļūst tieši sabiedriska, jo tagad strādnieku šķira uz kopīga produkcijas līdzekļu īpašuma pamata, kopējā ražo kopēju vajadzību apmierināšanai pati savā vadībā. Šim produkcijas veidam atbilstošā politiskā forma ir pašpārvalde - tātad padomes. Šī arī bijusi gandrīz vienmēr tā organizācijas forma, ko strādnieku šķira izveidojusi, tiecoties pēc politiskās un ekonomiskās varas un nodrošinot to - arī Latvijā. Neapziņotais, ka pirmā neatkarīgā Latvijas republika bija Padomju Latvijas republika! Šo republika izdevās sagraut ar vācu karaspēka vienību palīdzību - pilsoniskā Latvijas republika pacēlās uz Padomju Latvijas drupām. Šodienas Padomju Latvijas izveide citu starpā ir izsekaidrojama ar pilsoniskās kontrrevolūcijas uzvaru 1918., resp., 1920. gadā, kas vājināja tā jau apdraudēto revolūcionāro bāzi Padomju Krievijā un līdz ar to sociālistiskās revolūcijas iespējas turpināt tālāko attīstību uz proletariskās demokrātijas pamata.

Ja Latvijā kaut kas atjaunojams, tad tā nav pilsoniskā demokrācija, nedz kaut kāda formāla neatkarība (jo kapitalisma neatkarība var vienīgi nozīmēt kapitāla neatkarību no tautas interesēm), bet proletariskā padomju demokrācija - un nekas cits!

Latviešu tautas interesēm nebūs pakalpot, ja mēģinās griezt vēstures ratus atpakaļ - latviešu tautas interesēm būs vienīgi pakalpot, palīdzot šos ratus griezt uz priekšu! Šai darbā šejienes latviešiem būs vienīgi tad iespējams piedalīties, ja tie atstāj pilsoniskās pozīcijas un nostāties proletāriata pusē! - un tieši te, cienījamais T, slēpjas mūsu grūti bas "izvirzīt prasības par Latviju!"

Tā never palikt - un nepaliks.
Par velti cerat, ka strauša aiks,
Ka ūdeņi pārskries un aprimsies
Un atkal viss pa vecam ies.

Lai ledus cik stipris, cik skaisti mirz,
Pēc brīva, pēc dzīva ilgijas sirds -
Tā never palikt, tā nepaliks:
Līdz pašam pamatam jauna viss tiks!

Reinis

T atbilde

1. Būmanis polemizē pret "Brīvības" rakstu it kā tas būtu kāda nezināma vai anonīma T. raksts. Katram latviešu sociālistiskās preses pazinējam ir zināms, ka T., Tg. un Tengens ir mans literārais pseudonīms, kādu esmu lietojis sākot ar 1914.g. un kuru bieži lietoju arī tagad "Brīvībā". Redzams, jaunajiem kreisajiem ir latviešu sociālistiskās preses vēsture vāji pazīstama.

2. Par to, kas jaunie kreisie ir, Būmanis paskaidro, ka viņu nogrupējums esot "dažādu virzienu kopums" ar "politiķi diferencētiem uzskatiem". Viņš arī atzīst, ka viņiem "tūkstot politiskās programmas" un tāpēc jaunie kreisie "nav izveidojušies par vienotu politisku grupu." Ja tā, tad pareizs ir bijis un spēkā paliek "Brīvības" vērtējums, ja nav kopīga uzskata, tad nav politiska virziena, tad ir politisks chaos.

3. Attiecībā uz visiem latviešiem pašu svarīgāko jautājumu, ko biju kreisajiem izteicis "Brīvībā" - vai viņi stāv par neatkarīgu un demokrātisku Latviju - arī Būmanis dod tikai nepilnīgu atbildi. "Pilsoniskā" demokrācija esot noraidāma, tāpēc tāda neesot Latvijā atjaunojama. Patiesībā politiskā zinātne nepazīst tādu terminu: demokrācija ir valsts iekārta ar daudzpartiju sistēmu, politiskām brīvībām un brīvi vēlēto parlamentu. Nav ne "pilsoniskās" ne "sociālistiskās" demokrātijas. Tādas propagandas jēdzienu ir radījuši komunisti, un Būmanis tos nekritiski akceptē.

Atsaukšanās uz kādreizējās vācu komunistu partijas priekšsēdes Rozas Luksemburgas seniem rakstiem šim jautājumā neko nedod: tie apstāklī, uz kuriem atsaucas R.L., ir sen pagājuši un tagadējās rietumu valstīs pateicoties stādnieku kustības ilgai cīņai ieguvušas citādu raksturu. Kā bija ar tiem pašiem "vēstures ratiem?"

4. Katrai politiskai organizācijai ir tiesības izvirzīt savas prasības. Kāpēc piem., LSDSP nevarētu pašreizējās ārkārtējās politiskās apstākļos izvirzīt prasību par brīvām pašnoteikšanās tiesībām

latviešu tautai? Vai tad mūsu tauta kāds divains izņēmums šai universāli atzītai prasībai? Pašlaik vispār neiet runa par šķiru politiku latviešu tautas starpā, bet kopīgas tautas nacionālā atbrīvošanas cīņa no svešas okupācijas!

Bez tam, LSDSP "Šodienas prasības" tieši arī balstās uz opozīcijas cīņas punktiem Padomju Latvijā. Piem., "Ievērot Latvijas PSR konstitūcijas noteikumu 96. pantu, kas nodrošina vārda, preses, sapulču, mitiņu, ielas gājēju un demonstrācijas brīvību, kā arī pilsoņu dzīvokļa neizsakamību. (98.p.), un korespondences noslēpumu. Līdz ar to likvidējama Glavlitā cenzūra."

Var arī minēt 12. prasību. "Grozāma netaisnā augsto ģemu sistēma, kas vērtēta pret tautas masu interesēm. Izbeigt bagātās virsšķiras privilēģijas, likvidējot virsšķirai iekārtotās slimnīcas, aptiekas, atpūtas namus un vaikalus, kā arī atceļot augstās personālas pensijas. Tagadējā lielā algu starpība izbeidzama, pazeminot augstās algas un pensijas, paugstinot zemās."

Vai Būmanis grib iegalvot, ka Latvijā šādas prasības nav aktuālas darba ļaudīm?

Un kādas tiesības IKP un vispār PSKP ir runāt viņas latviešu tautas vārdā Latvijā? Te būtu vietā uztraukties!

5. Neesot arī atjaunojama "formāla neatkarība" Latvijā. Būmanis nesaka arī, ka viņš prasītu faktisku neatkarību Latvijai. Viņš tātad nevēlas ne tādu formālu neatkarību, kāda šodien ir Polijai un Somijai, ne arī faktisku neatkarību, kāda bija Latvijai un kāda šodien ir Zviedrijai. Ar citiem vārdiem, Būmanis un kreisie nestāv vispār par Latvijas neatkarību.

6. Būmana apgalvojums, it kā pirmā neatkarībā Latvijā bijusi "Padomju Latvijas republika", ir vēsturiski nepareizs. Latvijas neatkarīgo un demokrātisko republiku proklamēja 1918.g. 18. novembrī, turpretim padomju varas nodibināšanas P. Štučka pasludināja tā pašā gada 17. decembrī, kad padomju karaspēks bija sasniedzis Latvijas robežu.

7. Būmanis saka, ka, ja kaut kas atjaunojams Latvijā, tad tā būtu "proletāriska padomju dikta-

tūrs" pašreizējās "proletāriskās padomju diktatūras vietā. Atliek jautāt, ar ko, konkrēti runājot, atšķirtos viņa PPD no Brežņeva PPD? Kā praktiski funkcionētu Būmanu PPD?

Vispār, kā izskatījas tā PPD agrāk Latvijā, kuru nu būtu atjaunojama?

Un vispār, kas tā par "vairākuma diktatūras" runāšanu? Zviedrijā, piem., sociālistisko bloku un pilsonisko bloku vēlēšanu sadalīti tieši uz pusēm. Vai tas nozīmē, ka puse no tautas spiežama? Ja nē, kurš tad būs tas beryeis soģis, kas lems, kas strādnieks, kas nē?

8. Kādā citā vietā Būmanis raksta, ka viņš uzskati līdzinoties "anarhokomunistiski ievirzītai anti-revizionistu frakcijai" vācu kreisā studentu kustībā. No šīs ļoti garās un maz sakarīgās frāzes secināma viena lieta, B. atzīst, ka viņam ir komunistiska ievirze un viņš ir pret revizionistiem, par kādiem Maskava uzskata "Prāgas pavasara" laudis un visus nacionāl-komunistus, to skaitā arī mūsu berkļaviešus. (Berkļavieši bez šaubām arī pēc B. mērauklas revizionisti, tāpat, B. gatavs pamācīt viņiem kas pareizs, kas nepareizs komūnisms Latvijā.)

9. Būmanis piemin arī sabiedrisko iekārtu Latvijā un saka, ka tur nebūtu atjaunojama kapitālistiskā iekārta. Kas attiecas uz LSDSP "kapitālisma atjaunošanu" Latvijā, tad B. vajadzētu drusku tuvāk iepazīties ar LSDSP 1970. g. programmu un neavadīties tik daudz ar vispārīgiem dogmātiskiem šabloniem. Latvijas tentai tagad jācīnās pret citu kapitālismu - pret komunistisko valsts kapitālismu, kas smagi eksploatē Latvijas strādniecību. Vai rūnniecības demokrātizācija, stādnieku vēlēšanu pāretāvu līdzdalības uzzēsumu vadībā ar līdzlēmēģnas tiesībām nav aktuāla prasība šodien Latvijā?

10. Beidzot galīgi nevieta ir Būmana atsaukšanās uz J. Raini. Viņš taču visu mūžu bija sociāldemokrāts, kas cīnījās par neatkarīgu demokrātisku Latviju un bija padomju iekārtes pretinieks. Rainis stāvēja par to, ko tagad B. un kreisie apkaro.

11. Būmanis liecina, ka viņš ir komūnists, bet kādu komūnisma virzienu viņš pārņēv, to grūti pašlaik pateikt. Skriet, kas viņam zināmas ideālistiskās ilgas pēc "tīrā" komūnisma, kas tiks aprakstīts pirms vieni komūnisma "revizionistiskie" novirzīoni, to viņu laikam arī krievu un ķīniešu, praksē to "deformēja." Paliek tikai viņa vācu kreiso studentu grupiņa, kas saucas par "anarhokomunistiski ievirzīto anti-revizionistu frakciju."

Bruno Kalniņš

SPORTS

SPORTS LATVIJĀ

Aizvadīta ziemas sporta sezonas pirmā daļa. Latviešus ārzemēs visvairāk interesē, kā veicies latviešu vienībām mūsu tradicionāli spēcīgākos sporta veidos - bumbu spēlē?

Basketbols.

Kas noticis ar slaveno TTT sieviešu komandu?

Pirmās spēļu rīnkis PSRS meistarībā noslēdzies - TTT uzvarēto-zaudēto spēļu attiecībā 4:7. Līdz ar to skaidrs, ka TTT, pēc vairāk nekā 10 gadu "abonementa" uz meistargodu, šogad atradīsies tikai tabulas vidus daļā. Kā tas iespējams? Izskaidrojumu mīgā mēģina atrast tikai ap-

stākli, ka visu laiku bija savainots garā centra uzbrucēja Uljana Semjonova (208 cm) un otra šī postega spēlētāja Maija Saleniece, kam nav pat 190 centimetru, bet kas apveltīta ar izcilās cīņtājas īpašībām. Viņas abas parasti "notirīja" grozus pie atlēcošām bumbu. Kautkas būs noticis arī tīri psiholoģiskā plānā, jo likās, ka TTT agrāk bija tādas kvalifikācijas un varēšana, ka meitenes cīņtājas un uzvarēja arī vājānātā sastāvā. Kā lai izskaidro ārkārtīgi zemo metienu procentu, pat soda metienos? Agrāk tieši tas bija TTT stiprums! Vāju vietu nebija.

Semjonova nupat atgriezies ierindā, Salenieces vēl nav. Cūta pirmā uzvara Eiropas kausa spēlē valsts meistar-komandām. Šo kausu TTT iegūa arī ar vājānātu sastāvu, tas dos iespēju šai turnīrā startēt arī nākamgad, kopā ar otru PSRS pāretāvi - šigada meisturu, kas domājams būs Ļeņingradas "Spartaks". Latviešu meiteņu ilgā uzvaru sērija viņas Padomju Savienības "brālīgo māsu" sabiedrībā pārāk populāras nedarija. Visi kāroja viņu klupiemu. Vienreiz tam bija jānāk. Ir pamats domāt, ka šī krīze nesasnies tādu dziļumu kā Latvijas vīriešu basketbolā, kur latvieši vairs neviener Pad.Sav. izlasi.

Jāpiezīmē, ka Uljana Semjonova ir vienīgā krieviete TTT vienībā, nāk no Daugavpils, labi runā latviski.

ASK - bgt, vai nebūt?

Pēc atgriešanās virslīgā pag. gadā, ASK papildināta ar jauniem krievu kontingentiem (vecādi, labākos laikus pārdzīvojuši kādreiz slaveni spēlētāji), tākā par istu latviešu komandu tā vairs nav saucama. Domātie pastiprinājumi neka liela nav devuši (tādā veidā nekad neko nevar saglābt) un ASK pēc kādas trešdaļas spēļu pabeigšanas atrodas ceturrtā vietā no beigām. Tātad - jātures kā kakli uz ledus. Tas vias rada situāciju, kad nevar domāt par mierīgu darbu. Tā vien liekas, ka ASK šodienas

trenerim nav lielāku zināšanu par moderno basketbolu, it sevišķi jau spēles taktiskā ziņā.

VEF - vēl latviska

vienība

Cinoties pirmajā līgā, mērķis ir uzvara un pāreja uz augstāko. Spēku samēri te ir vienlīdzīgi, izteikta favorīte nav. Ļoti iespējams, ka uzvaru gūs Vilpas "Stabyba", kas pag. gadā vēl bija virslīgā. VEFa lielā zvaigzne Zviņurs šogad spēlē ASK (kur gan viņu maz izmanto, tāpat kā komandas kapteini Kārlī Strēli), tas neapšaubām mazliet iespaido VEFa šigada snieģumu. Par uzvaru, liekas, nav ko domāt. Vieta tabulas virspusē var tikt iegūta. Labākie VEFa spēlētāji - kādreizējais ASK vīrs Zebello un mūžam nenogurstošais cīņtājs Jurgensons.

Un kā liet volejbolā?

Viņas "Radiotechnika"

pagājušā gadā bija otrā vietā visā krievu imperijā. Tikko iesāktas jaunās meistarācīkstes, sekmiņi. Ja vien negādāsies kāds pāreteģums, par vienu no medaļām var cīnīties arī šogad. "Radiotechnika" jau vairākus gadus ir vismaz puse krievu, kas tur iekļudināti komandas pastiprināšanai. Atšķirība no basketbola, tie visi ir samērā jauni spēlētāji, kas tiešām ko dod vienības spēkam. Latviešu volejbolam, protams, būtu labāk, ja galvgalā varētu turēties paši saviem spēkiem. Atliek tikai konstatēt, ka to nevar. Pie vienības labākām spēlētājiem pieder latvieši Strēdīņš, Deveikus un Ķirkums.

Sieviešu volejbols pirms gadiem nēcēm galīgi panika. Tad sāka nopietni strādāt ar vienību "Aurora". Līdz virslīgai tā vēl nav nokļuvusi, bet nopietnais darbs sekmiņās, komandā lielākā daļā jaunu latviešu meiteņu. Ja viņām izdosies aizcīnīties uz virslīgu pašu spēkiem, tas būs liels panākums, jo sievietu volejbola Padomju Savienībā ir augstklāsiģe. Tikai jāpārieties ir konkurentes. Citu nav.

J. Rītums

KULTŪRA

1973.g. "Dzejas diena" izdevumā, pirmo reizi
latviešu valodā publicēts Po "Krauklis" V. Peļšča atdzejojumā.
Sniedzam šo pašu dzejoli dzejnieka X atdzejojumā.

KRAUKLIS

Edgars Alans Po

Pusnakts stundā, viss kad rimis,
Sēdēju reiz domās grīmīs,
Reta folianta priekšā,
Putekļiem kas sen jau klāts.
Galva sliecas jau uz dūsu,
Pēkšņi dzirdēju, kāds klusu
Pienāk un pie durvīm uzsit
Kautri, ne kā aicināts.
"Tas kāds ceļinieks, kas klauvē,
Tāla ceļa gurdināts,
Tikai tas" - man teica prāts.

O, jā, decembrī tas bija,
Aukstums drūms pār zemi līja;
Katrs vientulis kad nonīkst
Baiga spoka biedināts.
Karsti alku rīta vēdas,
Grāmatās es veltī šodos,
Glābtos lai no sevām bēdām;
Krūtīs dega sējpu sārts,
Zudusi bij cēlā būtne,
Kurā tik daudz gaismas krāts -
Leonora - viņas vārds.

Jutu, istabā ka ienāk,
Čaukstot purpursārtām sienām,
Divas šausmas, kādas agrāk
Lemts man nebija uzziņāt;
Un, lai trīsas beigtu tirdīt,
Atkārtoti teicu sirdij:
"Tas tik viesis, ko tu dzirdi,
Kas pie tevis vēlas nākt,
Tas kāds ceļinieks, kas klauvē,
Tāla ceļa gurdināts,
Tikai tas - tā saka prāts."

Un tad, sapņiem es beidzot,
Atvērt durvis tūlīt steidzos.
"Ser," es sauca, "varbūt kundze,
Piedodiet, kas esmu tāds
Snaudulis un tāpēc miegā
Tikko jaudu trokšni liegā,
Jūsu klauvējienu vieglo;
Neticēju, vai tur kāds,
Lūk, ausis mani pievil." -
Durvis vaļā. "Aicināts!"
Klūs - viss tikai tumsas klāts.

Ilgi skats mans tumsā grīmā,
Divains baigums nenorīma,
Sapņi sapņojot, un šaubos,
Vai jebkad ir redzēts tāds.
Bet visapkārt tumsas biedi,
Nebija, kas trokšņot iedrikt,
Nemanot vien lūpas vārds:
"Leonora" - viņas vārds.
Es to izdvesu un čukstus
Vēlreiz tad no atbalss skārts
Tika Leonoras vārds.

Devos atpakaļ pie galdi,
Satraukums vēl nesavaldāms,
Bet drīz atkal sevāds trokšnis:
Sāk vēl skaļāk grabināt.
"Droši vien", es teicu, "zogas
Kāds pie palodas aiz loga;
Jāapkatās un no sloga,
Kas man bailēs sirdi māt,
Beidzot klūšu atbrīvots -
Noslēpums tas nav nekāds,
Tikai vājš aiz loga špāc".

Tad es slēgus vaļā rāvu,
Ieraudzīju gaismā blāvā
Kraukli varenu un cēlu.
It kā tiktu skubināts,
Plētis melnos spārnus plātī,
Nevērsis uz mani skatu,
Nebaidīdams, ka attur,
It kā būtu lords viņš kāds,
Nāca istabā un sēdās
Palladai uz pleca klāt -
Nosēdās ka aicināts.

Melnā putna izakats vieda
Bargu nopietnību, biedus,
Taču drūmā pieklājība
Lika smaidīt, skumjās kaut prāts.
"Vecais kraukli, svešs kam žēlums,
Kur bij cekuļš, tagad jēlums,
Tomēr zudis nav tev cēlums;
Tumsas valetī kalpināts,
Teic man, kā tur isti saucies,
Plutonam kur zīzlis kārts?"
Krauklis ķērc: "Nemūžam, krā!"

Dzirdot launā gara čukstu,
Jutu sirdi skaļāk pukstam,
Lai gan atbildai, man likās,
Dzijas jēgas nebija klāt.
Bet mums jāatzīst, patiesi,
Ka neviens, kam gars un miesa,
Nebūs iepazinis viesi -
-Putnu, kas, šķiet, aicināts
Sēž uz skulptūras virs durvīm,
Sēž kā zvērs, kam būtu prāts
Un "Nemūžam", kuram vārds.
Bet uz krūštēla virs durvīm
Krauklis sēdēja kā burvis,
Teikdams tikai vienu vārdu,
Bet kas dvēselē noglabāts.
Spārnus piagleudis, viņš rīma,
It kā nebūtībā grīma,
Tad man lūpās čukstī dzima:
"Draugi šurp vairs neatnāks;
Atatās viņš no rīta mani,
Sirds man atmiņas vien krās".
Krauklis ķērc: "Nemūžam, krā!"

Atbilde tik īsa dota
Likās gluži piemērota.
Teicu: "Gudrība, kas viņa
Ir bez šaubām vienīgs vārds,
Ko tam mācījis kāds senāks
Meistars, nelaiimes ko dzenā,
Cerības pie kura nenāk,
Kas tik ilgi skumdināts,
Kamēr viņa dziesmās atskan
It kā naktī zvans dārds
Tikai vairs "nemūžam" vārds.

Redzot kraukļa lepno stāju,
Viegls smaids man seju klāja;
Nosēdos tad mīkstā krēslā
Putnam pretī, tuvāk klāt.
Iegrimis es samtā melnā,
It kā lūdzot, klāvis deinas,
Pārdomāju, vai gan peini
Ievēribu putas tāds
Izdēdējis, drūms un īgns,
Daudzus gadus vārdzināts;
Un ko alēp' "nemūžam" vārds.

Sēdēju es klusā kā nomākts,
Runājot ar putnu domās,
Bet no viņa acu dzirkstīm
Iedegās man krūtīs sārts.
Tā es sēdēju kā nīkstot,
Galvai mazliet sāpus likot,
Mīkstā samtā dziļi slīgstot,
Gaismas stārs ko sedza sārts.
VIŅAS, kas reiz samtu skārs,
Gaismas stārs kam pāri klāts -
Ak, nemūžam, nebūs klāt!

Pēkšņi likās, saldi tvanot,
Notric gais un soļiem skanot,
Taču netverams kā viraks
Serafims man stājās klāt.

"Saki, praviet, ko šeit meklē,
Vai tu putas, vai no pekles
Kārdinātājs tevi sūta,
Jeb šeit vētra bailu māts
Iekļūdi bez kādas jauamas,
Sagnidīt vien rīta ausmu
Mājā, kurā tikai šausmas,
Saki, kas spēj remdināt
Krūtīs dedzinošās sāpes
Un lai mieru gūst reiz prāts!"
Krauklis ķērc: "Nemūžam, krā!"

"Pravietis tu, jeb no pekles
Atsūtīts šurp kādu meklēt,
Debess vārdā tevi lūdzos,
Dieva dēļ man stāstīt sāk,
Vai man dvēselē uzmeklētu,
Ēdenē ja iekļūt spētu,
Meiteni, kas man kā svēta -
-Leonoru - kurai vārds,
Skauti mirdzošu kā zvaigzni,
Kurai debess dots ir vārds?"
Krauklis ķērc: "Nemūžam, krā!"

"Prom", tad kļiedzu, pieceļoties,
"Draugs vai naidnieks, laiks tev
doties
Atpakaļ uz tumsas valetī,
Plutonam kur zīzlis kārts!
Prom ar smago melu balvu,
Lai šeit nepaliek ne spalvas!
Kā virs durvīm bistes galva,
Lai man vientulībā prāts!
Savu melno knābi izrau,
Man no sirds, kur sen jau vāts!"
Krauklis ķērc: "Nemūžam, krā!"

Melnais krauklis nekustoties
Sēž vēl, sēž un negrib doties
Prom no Palladas virs durvīm -
- Krūštēla, kas dievināts.
Kraukļa acis kvēlo spīvi,
Šķiet pats Dēmons viņā dzīvo;
Lampas gaisma pāri plīvo,
Viņa Ņām klons mana klāts.
Neizrauties vairs no tumsas!
Un šis ēnss tā kā lāsts
Dveseli man mūžam klās.

GRĀMAT- ZĪMES

Ar šo virsrakstu MI šad un tad sniegs Isas piezīmes par trimdā un Latvijā izdotām grāmatām un informāciju par grāmatām un rakstiem cīttautu izdevumos, kas kaut kā attiecas uz Latviju vai Baltijas valstīm un tautām.

Kultūras redakcija

ASTONPADSMIT un DEVIŅPADSMIT

Ko domāja māte un ko - vecmāmiņa, kad viņas bija jaunas, tikpat vecas, cik tu tagad? Ko domāja, kāda pasaule šķita tēvam, vai vectēvam - toreiz? Piekļūt šim domām, viņu pārdzīvojumiem un pasaules uztverei tik tuvu, cik vien iespējams - tas nebūt nav viegli. Bet ja varētu, tad tas būtu tāds kā ceļojums - uz citu zemi, pie citiem laudim. Tikpat interesants kā šodien - tiešām dodoties pie c i t i e m. Vai varbūt - vēl interesantāka. Iedomājies tikai: vecmāmiņai ir astoņpadsmit gadu, viņa dzīvo uz laukiem, ir silts diendusas laiks, viņa pamet acis apkārt un tad, neviens nepamanīta, izzogas pa vērtiem un aizskrien uz upmalu, kur kāds gaida ...

1967.g. Ziemeļblāzmas apgāds Zviedrijā izdeva Margarītes Kovaļevskas dienas grāmatu ASTONPADSMIT. Tai šoruden sekojusi nākošā grāmata: DEVIŅPADSMIT. Margarīta Kovaļevska ir gleznotāja: astoņpadsmit gadus veca viņa sāk mācīties Latvijas Mākslas akadēmijā Rīgā. Satikties tagad - ar grāmatas starniecību, ir tāds kā ceļojums uz Latviju un Rīgu divdesmito gadu beigās un trīsdesmito gadu sākumā.

Par ASTONPADSMIT recenzija Jaunā Gaitā (nr 68, 1968.g.) rakstīta:

"... to var lasīt kā interesantu reportāžu par laiku un vidi, kurā dzīvojuši astoņpadsmitgadīgā Čiepa, t.i. Margarīta Kovaļevska; tajā ir atrodamas lapiņas no mūsu kultūras vēstures ...

Čiepai šis ir bagāts gads. Turpat vai pārbagāts. Pēdējais ne mazumā attiecināms uz viņas sakariem ar 'velliem', t.i. vīriem. Nav mazums to, ko viņa pagūst 'izpest cauri'.

Beigās vēl jāpiezīmē, ka šī nav grāmata par censoni".

Nesen iznākušajā DEVIŅPADSMIT tā ir, vispirms, Mākslas akadēmija, kas nosolo garām - ar savu "pirmo kursu" un savu audzēkņu neatšķetināmām mīlestībām. Tad seko vasara Jelgavā ar draudzēgu kāzām:

"Te, uz reizi, es izdzirdu epēcīgus šķindus, pie tam tāda skaņa, it kā ar kriti pret kriti aaskrietos sudraba gaiļi ... No teurēm izlauzās gaudīgi vēji, kaut kur gaisā šļakatu šļakatās asšķīda takti šūpoti melodijas vilni, stridīgās skaņas iepaudējās un nešpetni nošķaudījās kājis: šķi! - no klavierēm pārbili izbīra cietu skaņu riakstipi ... atakanēja sāpju pilni pikstieni - kāds atpalicis bungas ribiens trāpīja kapeštas spokam - kaut kas grabēdams izīra, sabirdzams krita, kāds necilvēka balsi vīmanāja: vai manu, vai --. Džess!
Dzēbends no Rīgas!"

ARIJAS ZVEJAS PIRMA GRĀMATA

Ar Āriju Zveju dažs labs būs

ticles vaigu vaigā, viņai dzeju lasot rakstnieku rītos un vakaros. Pērnvasar arī ķelnē, lielajā dzejas parādes rītā. Tieši uz Ziemeļsvētkiem Ziemeļblāzmas apgāds laidis klajā Zvejas debijas krājumu VARDI-ATSPULGI. Tam ir 80 lappuses un lielska ietērs, par ko jāpateicas vāka un vīpešu autorei Ilzei Strautīpai, kam arī šī ir debija - grāmatu grafika.

Zvejas dzejoli ir caur caurim ar skumju, pesimistisku notonējumu, var saklausīt religioza pārdzīvojuma ieskanēšanos, vērojot dabu, cilvēkus un dzīvi ap sevi. Attiekmēs ar cilvēkiem Zveja tēlo sevi kā zaudētāju, kam no daudz kā jāatsakās. Lasot rodas šaubas, vai visi šie daudzie "ak, es" ir pamatoti. Zveja daudz pakavējas arī jaunavīgi egocentrisko "bēdīgu" pasaulē. Bet vai tās spēš aizkustināt arī viņas lasītājus?

ISAS DZEJAS MEISTARIENE

Ļoti subjektīva savā dzejā ir Astrīde Ivaska, kurai pērnvasar iznācis jau trešais dzejoļu krājums. Par savu otru, ZIEMAS TIESA, Ivaska izpelnījās 1969. gada Zinaīdes Lezgas liriskas balvu. Jaunajā krājumā SOLIS SILOS (Daugavpils apgāds) viņa dokumentējusi sevi kā isas dzejas meistarieni - skopās rindās, kurās neaizraut liekvārdības, Ivaska spēj pateikt ļoti daudz, uzbur konkrētas ainas, bieži vien par motīvu ņemot sev tuvu Somijas dabu un teiksmu tēlus (autore pati dzīvo Oklahomā, ASV). Kas pazīst garās, lietai-

nās un vēsās ziemeļu vasaras, saskatīs kaut ko pazīstamu šajā isajā Ivaskas dzejolīti:

Šai lietainā rītā
silu vientulības cirvis
pārcērt
mani

no galvas līdz kājām

Ģinars Irbe recenzijā laikr. Latvijs (Vācijā) apzīmē Ivaskas dzeju krājuma Solis silos par epigrammām uz Somijas bērza tāsē. "Epigrammas sākotnēji bijušas ieraksti - uz kapakmeņiem, tempļu sienām un dāvanām, kas dotas baznīcai ... Materiāls tālād nosacījās, ka garī izteikties nevar, domai jābūt koncentrētai, tiešai, bez liekiem vārdiem, tādi paši nosacījumi ir arī bērza tāsij, kad dzejnieks grib to izmantot savai dzejas gleznai."

Un šādi bērzi aug Somijā, kur autore pavadījusi daudzās vasaras.

Astride Ivaska, Oklahomā, nokristījusi Odegas (dzejolu krājums "Ezera kristības" 1966.g.) un atdevusi ziemei ziemas tiesu ("Ziemas tiesa" 1968.g.), pērnvasar iznākušajā grāmatā staigā pa Somijas siliem ("Solis silos", 1973.g.)

• • •

Recenzijā teikts arī, ka tā ir Ivaskas "sevi vērtā subjektivitāte", kas piešķir viņas dzejai "pasvītāti individuālu nokrāsu". Ka šajā

dzejā "ir maz kā no īstenības raupjuma, ar ko ir pārbagāts laikmets, kas iet savu ceļu paralēli dzejniecības ceļam." Bet kad viņa šai laikmetā tomēr ieskatās, viņa redzēto dokumentē drāmātiski tieši, nevaicādamā:

Mans krustmeita raudāja
latviešu smāksmē

Viņas šīs dāmas un šie
kungi, viņa teica,
ir tik skumji un nemīl
viens otru

VILŅŠ KLAUVĒ

Par Valža Krāslavieša dzejoļiem krājumā TĀ LIELĀ IZKLĪŠANA (Celinieks apgāds) laikr. Latvija Amerika (29.12.73) teikts: "Krāslavieša jaunais krājums - poētiski askētizēts un tradicionālām aistētiskām detaļām neizraibināts - skan it kā kailu pirkstu klauvējieni pie sirdsapziņas sienām. Pie mūsu, šoreiz ne cita, sirdsapziņas sienām. Jo mēs sev esam daudz ko piedevuši, gluži meistarīgi piedevuši."

Vai - citiem vārdiem - Krāslavietis savā dzejā uzdrošinās atgādināt mūsu pašu vainas un neverības laikā, kad vienā laidā sūdzamies par citu mums nodarītām pārestībām. Gluži provietiski skan autora nēgeru zēna mutē ieliktie vārdi: "Fēvoc, pēc brīvības rindā nestāv ..."

PAR MŪSU PUSI - ZVIEDRU VALODĀ

Zviedrijā 1973.gada rudenī klajā laisti divi romāni, kuru darbība daļēji norisinās Baltijas teritorijā.

Viens no romāniem ir Vilhelma Mucenieka no krievu valodas zviedriski tulkotais romāns "Ar dievu, Krievija!" (Wilhelm Mucenieks, FARVAL RYSSLAND, Bernes). Uz grāmatas vāka autors prezentēts kā Baltijas krievs, bet ir Maskavā dzimis

latvietis, kas tagad dzīvo Zviedrijā. Romāna darbība sākas Latvijā, "Mitavā" (Jelgavā), kādā vidusskolā, kur 1906.g. revolucionāru skolēnu grupiņa noslepkavo krievu cara režīmam pārsāk uzticīgu skolotāju. Autora uzmanība tomēr visai drīz aizvērās pie pajuana krievu tieslietu virsnieka kapteiņa Ņeholdžina un viņa mīlestības ar pārtikuša tirgoņa un vecticībnieka meitu Ašju. Pie revolūcionārajiem jauniešiem izsūtījums Sibīrijā autors vēl atgriežas pāris citās nodaļās un epilogā. Taču jākonstatē, ka šis pavēdiens viņa romāna uzbūvē ir tik sarežģīts, ka liekas - romāna sižets - sašūts ar - krietni vien nesaderīgiem diegiem. Autora uzmanības centrā redzam Krieviju un krievu augstmaņu izirstošo sabiedrību, nevis latviešu escelšanos pret apspiedējiem.

Otrs zviedriski publicētais darbs ir humoristiskais J.O. Ulsons "Trīs uz Petrogradu" (Jan Olof Olsson, DE TRE MOT PETROGRAD, Bonniers). Tas ir kriminālromāna parodijas stila uzrakstīts fantastisks romāns par valūtas spekulantu tvairstīšanu 1919. gadā. Autors trīs varoņi nonāk Tallinā (Revei), kur vēro gan jaunās Igaunijas pirmos pulsus, gan satriektās krievu un vācu aristokrātijas machināciju, mēģinot noturēties "uz ūdens" un cerot uz "balto generāļu" uzvaru. Šķērsojuši fronti, visi trīs nonāk Petrogradā (tagadējā Ļeningradā), kas ir aptumšota, izbijusies un sevi ierāvusies pilsēta, ko pārvalda krievu čeka. "Vienīgi latvieši", ko varējis pazīt no uzplečiem, uzdrīkstējušies iet teicīgi pāri pilsētas laukumiem.

KANĀDAS ŽURNĀLĀ PAR MŪMS

Kanādā iznākošajā salīdzinošās literatūrzinātnes žurnālā MOSAIC (VI/4 Summer, 1973) publicēti trīs latviešu zinātnieku raksti, no kuriem divi veltīti mūsu literatūras un tautas dzejas problēmām. Tie ir Valtera Nollendorfa spēce "The Rite of Life: A Theme and its Variation in the Poetry

of Soviet Latvia". (par stārķa resp. svētaļa motīvu Latvijas mūsdienu dzejā) un Vairas Viķes-Freibergas "The Poetic Imagination of the Latvian Dainas", referāts, ko autore nolasīja Baltiešu zinātnieku konferencē Stokholmā 1973.g. jūnijā.

Trešā raksta autore ir Dr. Zenta Mauriņa, kas raksta par "Western versus Eastern Man". Žurnāla MOSAIC šī numura virsetamats ir: "The Eastern European Imagination in Literature". Mauriņa latviešu literatūras problēmām īpaši nepiešķiras.

ade

Imants Baruša

tu prasi kādsļ es vispār varu izturēt
cietumā
kas tur ko turēt laižu lai krīt
kā akmens ko
mūžībā kalnā veļu
jo nezīnu kas smags tas krīt
un pats sevi augšā pacelt nevar

Imants Baruša

prom vecais pūtēj
prom ej uz mājām
prom vecais pūtēj
lai lūpas man žūst

laid tik lai ripo
un griežas ap sevīm
laid tik lai ripo
un sašmorē citus

laid tik lai ripo
un priecājas vēji
laid tik lai ripo
un pasmaida Dievs

tad atkal smeļos
prom vecais pūtēj
prom ej uz mājām
prom vecais pūtēj
lai aknas man žūst

LITKABARĒ

Stokholma

Varētu jau sākt runāt par tradīciju: aizvadītā gada 7. decembrī ELJAs Skandināvijas nodaļa Stokholmas "Pagrēbā" bija sarīkojusi dzejas vakaru "Gaudas un raudas". Pēc iepriekšējā sarīkojuma "Dzejas un smajas" šis vakars izcīnīja tādu kā sarīkojumu sērijas slūmi: priecīgu lasītāju un klausītāju pulcīpā veļtījot dažas stundas latviešu dzejas "viegākajam", humoristiskajam, sektoram.

Vai arī - šis būtu tāds kā ELJAs Literārais kabars, un saīsinot sauktos "Litkabars".

Lai būtu kā būdams, 7. decembrī, sarīkojums izvērtās par spraigu un raitu dzejas (un arī prozas) lasīšanu, vakara apmeklētājiem dzīvi sekojot autoru un dzejas skandētāju vārdiem un izteiksmes koležiem un "uz notīm liktās" dzejas vairāk vai mazāk daļskanīgām "gaidām un raudām". Par programmas sēpišenu vainagā rūpējās programmas pieteicējs Jānis Viesiens, kam jāpateicas, ka programmas celtnie nenogrims kā Birtnieku pils, bet cēlās uz augšu - pret pagrēba velvju grīstiem. Jānožēlo vienīgi, ka Viesiens pats nedeva nekā no sava liriskā un drāmatiskā pūra. Tas ir gana pilns, lai kaut ko vilktu arī no rādītu atsaucīgajai publikai.

Ar savu dzejoļu lasījumiem piedalījās Andrejs Irbe, Pāvils Johansons, Juris Kronbergs, Juris Ozoliņš un Richards Rīdžinieks. "Meklātie" autori bija E. Veidenbeums, Anšlavs Egļitis un Valdis Krāslavietis, kuru darbus lasīja Regīna Kronberga, Juris Kronbergs un Richards Rīdžinieks. "Uz notīm likto dzeju" skaņās tulkoja Pāvils Johansons un Gundars Kullis, bet vienu no saviem dzejoļiem nodziedāja Richards Rīdžinieks pats - laikam bez notīm.

Interesanta bija Jura Ozoliņa debija. Viņa smagnēja, krietni vien sarežģītā pārdomu dzeja deva interesantu ieskatu jaunai trimdas autoru dzīves filozofijas un dzejas radošajās problēmās. Koncentrēti izsakoties, likās, ka autora domu un pārdomu kalnam pietrūka valodas šļūdoņa upes. Dažs labs pārdomu akmens tad nu vēlās lajup pats uz savu roku, un sāķida.

Programmu noslēdza "tradicionāla" publikas "dzejošanas sacensība", katrai klausītāju rindai sacerot pa kopīgam dzejoļim. Rezultāts bija krietni vien bālāks nekā iepriekšējā reizē. Likās, ka kāds publika pēkšņi bija iedomājies debitēt "uz līdzenas vietas" un sacerējies "monietnās" vāramas trimdas tradicionālo "raudu un gaudu" garā. Kur palika spontānitāte un everģilība, kas dzirkstīt dzirkstīja iepriekšējā sarīkojuma solū rindās?

Bet "litkabars" jāturpina! Tam pieder sākotnē: Kā būtu ar "Skavām un šķavām" nākošreiz, ja jau sarīkojumu sērijas "dvēsele" Juris Kronbergs atļāvis debitēt ar "Iesnām" (Imantas mazā lirikas sērija):

GI

Richards Rīdžinieks

PAR MOCĪTI UN ANTONIEM

Pirma trīm gadiem nopirku 500 kubikcentimetru BIV. Motocikls ir pavisam cita lieta nekā auto, braukšanas prieku var izbaudīt ik teiseņ ik likumā. Protams, jāuzmanās no banānu mizām un negaidītām vēja brūzēm, bet toties, priecīgā pagriest ruķu - es jums saku - "us ūsiņu"!

Toreiz manā darbā kādu laiku strādāja gadu piecdesmit vecs fricis. Lādžigs mika un nemaz neuzvedās atbilstoši savam vecumam, drīzāk kā tāds puika. Bija izbījis lidotājs, kara laikā notriekts virs Londonas un dzīvojis Kanādā gūstā kā ķeizars. Mēs šamo apcēlām, kas tas par lidotāju, kuru tā var notriekt! Tad zēns nesa uz darbu visvisādās apbalvojumu apliecinības, gan ar Ģeringa, gan citu naciņu parakstiem. Antons.

Bet motorus viņš saprata. Mocīti gan viņam nevarēja dot braukt, un pēc vienīgās reizes, kad viņš brīdī iedomājās to par lidmašīnu un es aizmugurē no bailēm bezmas nomiru ar trieku, vienmēr braucu pats. Lai sēž aizmugurē un stāsta kara stāstus, vai komentē pretī braucošos autipus.

Kādu svētdienu atkal sarunājām izbraukt no Stokholmas septembra ritinā, satikams rēta, prieks braukt cauri pat pilsētas centram. Laidu pa pašu Kungsgātanu, te, vīppus gaisa tiltam, no labās parādās vecs reno! Domāju bremzēt, bet šis tā kā pietur. Pēc likuma viņam jāapstājas, laižu tik garām. Un tieši šai brīdī, dullais metas uz priekšu! Tik tikko izgājām sveikā, krisdams ar labo kāju vēl norāvu šā priekšās stieni.

Sirms veūks, arī no ratiem un nu sākam bārties.

Šim sieva teikusi, ka ceļš brīvs, neviena neesot! Paskatos: sēd ar kā kūka, bet arī nekāp. Fricis, zviedriski nemācēdams, sāk šķendēties vāciski. Veūks atbild. Un nu pamāties vāciski par stieni, par kuru nemaz nejutos vainīgs. Kas tam par vērtību, ja ar kāju var noreut! Kaut agrs un iela tukša, tomēr sāk lasīties interesenti. Tā tik vēl trūks! Nepagūsi ne aci pamirkākināt, ka kruķi būs klāt. Lāku priekšā apmainīties adresēm un pirmdien sazvānīties. Veūks ar mieru.

"Kalniņš Jānis" viņš saka.

Man uznāca smiekliņš. Vai nu par to, ka šis latvietis, vai par viņa pūlēm savu vārdū izrunāt tik zviedriski cik iespējams, kas, starp citu, ir pilnīgi bezcerīgs pašakums.

"Ivars Bērziņš" priecīgi paskaidroju. Nu pamāties latviski un fricis neko nesaprata.

Bet nav jau tā, ka latvieši būtu Dieva jēri, šis pats Kalniņš man otrā dienā par vārū mēģināja izspiest 200 kronas! Antons. Sieva teikusi, ka ceļš brīvs! Droši vien lika prasīt tās kronas ar.

Lebais, vecais mocīts! Vēl nokalpoja par precību, tad pārdevu un nopirku lietotu folksvāgi. 1967.gada modeli. Sieva pierunāja.

Aiziešana rudens pusē

Zibens atšķēlas no mākoņa -
rudens rīsa, klusums tuvu, tālu.
Kāds atraisās kad lapas deg,
pagriež muguru kad ābols krit.
Kāds sper pirmo soli kad pēdējā lapsene dūc,
sāk iet kad pēdējais sveiciens skan,
"Laimīgu ceļu".

Bet šo sveicienu uztver tikai šī gada pirmā kritošā ozollapa.
Tā priecīgi uzsmaida ar savām sarkanām lūpām.
Smaidu uztver nekustīgas lūpas.
kāds uzsāk gaitu soļiem sīkstiem
kā kadiķim
seju klusu
kā kadiķim
apalāptām domām
kā kadiķim.

Kāds atstāj piecpadsmit gadus krēslā ko saucis par savu.
Piecpadsmit gadi guļ gultā, vannā, krēslā, uz gaida, žestos.
Žestos - tos pazīst vislabāk vannas istabas spogulis -
(Zobu suka, zobu pasta, odekoloģis, kreisās puses apakšējās
rindas priekšpēdējais zelta zobis, zilās acis,
sākumā tumši, vēlāk arvien sirmāki mati).

Tagad piecpadsmit soļi jau garām.
Kopš piecpadsmit sekundēm noslēdzās piecpadsmit gadu
ar piecārpasminūšu olām, rīta un vakara avizēm,
tupelēm, dienišķo alu un televīziju -
tass viss ir beidzies.

Un viņa, cilvēks ar atplestām rokām un uzticīgām acīm.
Tagad sāksies atmiņu laiks. Krit vēl viens ābols
nešēlīgi sveigs un sārts. Rudens rīsa dzied klusām mēlēm.
Viņš pazūd aiz stūra un viņa iekāpa kadiķi, kļuva gadiem ilgi
nekustīga. Savām skujām sukāja valodas, kas nāca vējiem līdzī.
Neviens neprata grozīt viņas vaibstus. Neviena neprata atraisīt
viņas mēli. Klusa viņa tur stāvēja un sakustējās tikai tad, kad
nerūsas zibens pārākāla viņas dziļākās saknes, kas lika svekiem
tecēt - piecpadsmit gadu sveiku mērs veidoja dzintarkrelles, kas
vēl bija iespējušas noķert rudens pēdējo lapseni ar izslietu
sastingušu dzeloni.

Rīgas plāns -

Pagājušā vasarā Rīgā parādījies ilgi gaidīts jaunums - Rīgas plāns. To sastādīja PSRS Min. Padomes galvenā ģeodēzijas un kartogrāfijas nozāre. Metiens 615.000 eks. Cena 30 kapeikas. Formats

Vienā pusē pilsētas plāns, ieskaitot Vecākus, Bolderāju un daļu Bullupes apgabala. Otrā pusē pilsētas centrālā daļa ar Vecrīgu, uz ziemeļrietiem līdz Kirova (Elizabetes) ielai, parasta turistu karšu veidā, ar iezīmētiem pieminekļiem, mūzejiem u.t.t. Godīgi parādīts arī Brīvības piemineklis, to tā arī nosaucot un uzdodot, ka to veidojuši tēlnieks K. Zāle un arhitekts E. Stālbergs, pieminekļa celšanas laiks 1931. - 1936.g. Pieminekļu sarakstā Brīvības piemineklim piešķirta četrpadsmitā - pēdējā vieta. Kam pirmā? Uzminējāt - protams, Viesdzīvotājam Mirušam, Ļeņinam. Viss jau ir "likumsakarīgi", tā nu ir ar to brīvību... Rainis iekļuvis sestajā vietā. Dažādi revolūcijas darbinieki piektajā, to vidū arī J. Rudzutaks. Vai viņš latviešu tautai vairāk nozīmījis? Jeb tāda kā maza rehabilitācija par to, ka viņa dzīvi izbeidza Ģenlātska Cilvēka (Stalīna) lode? Rainis mira dabīgā nāvē "kapitālistiskajā" Latvijā... Neviens no plāniem nav uzdots mērogs.

Izdevums nosaukts: Rīga - tūrisma shema.

Vajadzība pēc kautkāda Rīgas plāna bija liela. Pēc tāda prasījās gandrīz vai katrs tūrists no Rietumiem, Rīgas viesnīcā, Intūristā un citur.

- Plānu? Nav!

Neizteikts bieži palicis klusais jautājums:

- Kam tas jums vajadzīgs? Spiegot gribat!?

Te jāņem vērā, ka bailes no diversijas, spiegošanas ir padomju sistēmas būtiska sastāvdaļa. Itin kā kad tie, kam jāspiegs, to darītu pēc kādiem tūristu plāniem! Rietumos šāda veida plāniņi, un vēl daudz pilnīgāki un labāki, par velti dabūjami katrā viesnīcā, ceļojuma birojā un bankā.

Kādas izjūtas pārņem trimdas jauno latvieti, atverot jauno plānu? Viņš nesaprot nekā no rakstīta, jo plānā viss rakstīts krieviski. Latvijas galvas pilsētas plāns - un viss rakstīta krievu valodā! Bet arī tas ir tikai "likumsakarīgi". Plāns domāts tūristiem. Un apmeklētāju skaits no Rietumiem, salīdzinot ar iepriekšējo no lielās Dzintenes, skaitams pat ne procentos, tikai promilēs. Un cik vēl to vidū latviešu? Latvija ir Krievijas province, to apstiprina arī šis plāns.

Rīgas ielu nosaukumi, kas dzimtenē uz ielu stūriem rakstīti divi valodās, plānā, protams, tikai krievu valodā. Lielajā, visas pilsētas plānā, kas sīks, nebūtu arī vietas rakstam divi valodās. Centrālās daļas plānā vietas būtu diezgan, bet kāpēc piepūlētās? Un kultivēt nacionālo sovīnismu? Ta krievu valodas neprātīgiem (vai tādi drīkst būt?) jāburto vien, piem. . Mackabac (Maskavas iela). Bet - Anglijā pilsētu plāni ir angļu valodā, Vācijā - vācu, Krievijā - krievu. Pēdējās siltajos skārienos iespiesta arī latviešu galvas pilsēta Rīga.

Rīgas plāna izdošana katrā ziņā apsveicama, iezīmētas arī tramvaju, trolejbusu un autobusu līnijas, kas Rīgas apmeklētājiem var būt noderīgi. Nav isti saprotams, vai plānā iezīmētais viss ir tā saucamās Rīgas administratīvās robežas (tur, kur tā tad būtu atļauts braukt arī tūristiem no ārzemēm)? Iespējamajā plānā ir arī Vecāku jūrmala, bet uz to līdzīms braukt nedrīkstēja un dažiem "pārdošanai" pat netiek vairs dot vīza uz Rīgu, sakarā ar "likuma pārskatīšanu", noķerot tos dažus kilometrus dziļu "aizliegtajā joslā". Tagad "dzimtenes drošības sargi" varbūt varēs ar sarkanu zīmuli plānā ievilkāt robežas - līdz šejieni un ne tālāk! Tautu draudzības, sakaru paplašināšanas un brīvas domu apmaiņas ietvaros... Plānā ir vairākas sīkas kļūdas, piem. "pazudusi" dzimenu iela uz austrumiem no Ļeņina (Brīvības) ielas Centrālās daļas plānā. Tā šoprojām tur ir, kā to apliecina arī vispārējais plāns.

El 6 numuri gadā
ASV, Kanāda: 7 dol.
Zviedrija 20 kr.
Anglija 2 m. 50 p.
Vācija 14 DM.

Ievēroti!
REDAKCIJU SLĒSĪM 15. martā!

ELJAs kassieris
Olģerts Dzenis
75 Karlsruhe-Durlach
Karlsburg, 2
Postischekonto 75, Karlsruhe 41
Nr. 12228 68-753.